

Et anderledes år

Endnu et travlt år er til ende med megen fokus på de små øer – se blot på Oves, Lises og min oversigt med møder og læs med herunder.

Men som oversigten og mine to beretninger også afspejler, greb noget ind i vores normale hverdag – ikke bare på de små øer, men i hele Danmark. Corona-krisen satte mærkbare aftryk på en lang række områder – ikke bare i Sammenslutningen af Danske Småøer, men hos os alle på de små øer.

Fra vores egen verden betød det jo bl.a., at årets generalforsamlingsweekend på Fur blev aflyst, og generalforsamlingen udskudt til sidste weekend i juni. Det var rigtig ærgerligt, at vi var nødt til at træffe den beslutning, men heldigvis kan vi allerede nu begynde at glæde os til næste år, hvor Fur har annonceret, at de er parate til at være vært ved generalforsamlingen i 2021.

På de enkelte øer har vi under coronaen diskuteret, hvordan vi kunne beskytte vores kritisk vigtige personale (bl.a. færgefolk og sundhedspersonale), de mange ældre øboere og os selv mod at blive smittet. Skulle vi frivilligt isolere os på øerne og frabede os besøg for at undgå smitte, eller kunne vi godt håndtere at f.eks. sommerhusejerne tog i deres sommerhuse, hvis de i øvrigt overholdt myndighedernes anbefalinger?

Og hvordan får vi så i givet fald kommunikeret beslutningen ud – på f.eks. Facebook, hvor alle jo har en mening, og uden at billedet bliver alt for forplumret?

Når jeg er blevet spurgt af de mange journalister, som gerne har ville vide, om øerne nu helt havde isoleret sig – og måske især gerne 'snage' i, om man nu på den enkelte ø var enig med sig selv (journalister følger jo også med på FB), har jeg svaret omtrent sådan her: Vores organisation rummer 27 øer, der er forskellige på en lang række områder og dermed også tager forskellige beslutninger i forhold til, hvordan man beskytter sig selv og sine medøboere.

Derfor er det et broget billede, der har tegnet sig: På nogle øer har man af hensyn til smittefare frabedt sig besøg, på andre har man set sommerhusgæster og familier med børn, der var taget på endags-ø-tur.

Og sådan skal det ud fra min synsvinkel være – vi er forskellige, og derfor træffer vi forskellige beslutninger om, hvad der er bedst for vores ø.

Men måske har vi også på den enkelte ø lært noget om kommunikation - i al fald er det ikke altid let at kommunikere via FB.

Coronatiltag

Der ingen tvivl om, at nedlukningen af Danmark rammer de små ø-virksomheder hårdt. I en Facebook-gruppe, som LAG Småøerne og Sammenslutningen af Danske Småøer kørte sammen med et par ø-virksomhedsejere i marts-april, var bekymringerne store. Med sæsonafhængige virksomheder, hvor op mod 20 % af årsomsætningen tjenes i påsken og forårsmånederne, betyder det store økonomiske udfordringer. Den manglende indtjening kan ikke bare indhentes over sommeren og frem mod efterårsferien, og dermed giver det også problemer med at overleve lavsæsonen.

Folketinget igangsatte en række hjælpepakker, men det stod hurtigt klart, at de ikke i fuldt omfang understøttede småøernes sæson-afhængige erhvervsliv.

På baggrund af ø-virksomhedernes forslag til løsningsmodeller i FB-gruppen, henvendte Sammenslutningen af Danske Småøer i samarbejde med LAG Småøerne sig til erhvervsminister Simon Kollerup og opfordrede

på det kraftigste til ekstra indsatser under corona-krisen for at hjælpe småøernes virksomheder og dermed de danske småøer

Brevet indeholdt en række forslag til indsatser for at hjælpe småøernes erhverv, bl.a.: Straksudbetaling af LAG- og FLAG-midler, etablering af fordelagtige lån med samme vilkår som fx ø-støtte-lån, udskydelse af betaling af fradrag på ø-støtte-lån samt igangsættelse af en række offentlige anlægsarbejder på småøerne. På trods af et 'traditionelt' ministersvar med at "det ville han se på", lykkedes det LAG Småøerne og Ø-sammenslutningen at få igangsat straksudbetalinger på LAG-området og at få udskudt afdrag på ø-støttelån i hele 2020.

Turisme og færger

Dansk Erhvervs direktør Brian Mikkelsen foreslog som del af et corona-tiltag at gøre færgeoverfarterne til de danske småøer gratis i perioden 1. juni — 31. august i 2020 og i 2021.

Der er ingen tvivl om, at gratis færge i sommerperioden vil understøtte et corona-trængt turisterhverv på småøerne. Derfor foreslog vi indenrigsminister Astrid Krag, at der blev afsat en pulje til gratis færge i sommerperioden, dog således at de enkelte færgeoverfarter kunne søge midler i denne efter behov.

Vi understregede i vores henvendelse, at en sådan ordning - hvis den skal blive en succes – skal tilrettelægges lokalt mellem øboerne, turisterhvervet og færgeselskabet, så ordningen tilpasses forholdene på den enkelte ø (i øvrigt ligesom det helt selvfølgelig burde være på alle andre områder inden for vores livslinje færgen).

Vores forslag er, at man så lokalt kan finde ud af, om det f.eks. kun skal være gratis for passagerer, om der i forvejen er turister nok i juli, så det er skuldersonerne, der er de vigtigste perioder, og om der skal sikres pladser til de fastboende.

Ministeren svarede, at hun var opmærksom på de små øers udfordringer, men at det var for tidligt at tage stilling til et sådant forslag, når Danmark stadig var lukket ned.

Men måske sker der alligevel noget. I skrivende stund virker det nemlig umiddelbart til, at Regeringens seneste 'sommerpakke' også kommer til at omfatte midler til småøerne. Erhvervsministeren skal i al fald i gang med at forhandle om konkrete initiativer for sommer på landet og på øerne, kultur- og naturoplevelser i den danske sommer og sommeraktiviteter for ældre. Hertil afsættes i alt 700 mio. kr. i 2020.

Kommunekonference

Hver gang, der har været valg til byrådet, har S sammenslutningen af Danske Småøer tradition for at indbyde borgmestere, byrådsmedlemmer og kommune embedsmænd, folketingspolitikere og øvrige samarbejdspartnere samt øboere til en kommunekonference. Således også den 11. november 2019, hvor småøerne og vores muligheder og udfordringer blev sat til debat i Odense. Mere end 100 deltog i konferencen, og der var mange spørgsmål fra salen til de skiftende oplægsholdere – lige fra „færgernes minister“, Astrid Krag, til direktør i Forenet Kredit, Louise Mogensen, der lovede, at udlån til landdistrikter og øer snart vil blive undersøgt nærmere som en del af en større undersøgelse. I løbet af dagen blev folk også præsenteret for tre gode tilflytterhistorier, som endnu engang understregede, at det at flytte ud på en småø bare er sagen, men ud over mod og mange overvejelser også kræver, at de basale rammebetingelser er i orden.

I løbet af dagen blev der talt på kryds og tværs af kommuner, øer og med medlemmerne af Folketingets Udvalg for Landdistrikter og Øer – en vigtig dialog, hvis vi skal nå de bedste resultater for øerne.

Ny naboer – mere ø-liv

I samarbejde med LAG Småøerne har vi gennem de sidste par år gennemført bosætningsprojektet Nye naboer – mere ø-liv. Anja Bech Knudsen har været ansat som bosætningskonsulent, men er pr. 30.4.20 stoppet, da projektet sluttede.

Projektet har sat fokus på at opkvalificeret bosætningsarbejdet på de 7 øer, der ved projektets begyndelse ansøgte om at være med. Det er bl.a. sket gennem fælles workshops og Anjas besøg på de enkelte øer. Derudover har vi afprøvet matchmaking (kobling af potentielle øboere med en landbrugs- eller fødevarerejendom), og der har været sat fokus ø-konsulentmodellen, hvor i al fald Avernakø, Bjørnø og Lyø med inspiration fra projektet og Anja nu ser ud til at komme i gang med en ø-konsulent.

Der ud over er der kommet et katalog med mange gode ideer til bosætningsarbejdet på de små øer. Kataloget er udsendt til vores ø-kommuner, samarbejdspartnere og selvfølgelig til ø-repræsentanterne og beboerforeninger.

Alt det nævnte materiale samt oplæg fra workshops mm. kan selvfølgelig findes på vores hjemmeside.

En stor tak til ikke mindst Anja, men også til vores sekretariatsleder Lise Sørensen og LAG-kordinator Morten Priesholm, som har brugt rigtig meget af deres arbejdstid i de forgangne år i en arbejdsgruppe sammen med Anja og på den måde har sikret, at vi er nået godt i havn med projektet.

Boliger

Bosætningsprojektet satte ekstra fokus på de manglende – især lejeboliger - på småøer. For hvad hjælper det at folk står i kø for at flytte ud, hvis der ikke er noget sted at bo?

Hver gang vi har fået ny regering og dermed nye ministre, indbyder vi selvfølgelig os selv til et besøg hos dem, der er særligt relevante for småøerne og tager en små-ø-snak med dem. Således var social- og indenrigsminister Astrid Krag, der har ansvaret for færgerne, en tur på Fejø. Vi fik foretræde hos erhvervsminister Simon Kollerup og besøgte selvfølgelig også boligminister Kaare Dybvad for at drøfte de manglende lejeboliger og den finansielle situation ved køb/salg af huse på småøerne.

Tilsyneladende er de besøg givet godt ud. I al fald er der afsat midler til medfinansiering af almene lejeboliger på småøerne.

Udvalget for Småøer

Med et folketingsvalg følger også nye medlemmer i Udvalget for Småøer og Udvalget for Landdistrikter og Øer. I år er der 'gamle' kendinge i Udvalget for Småøer – her er Lennart Damsbo formand (S) og Peter Juhl Jensen (V) næstformand. I Udvalget for Landdistrikter og Øer er der nye folk på pladserne, nemlig Karina Lorentzen Dehnhardt (SF) som formand og Orla Østerby (K) som næstformand.

Inden coronaen satte alt i bero, nåede vi at rejse en række sager overfor vores udvalg, og egentlig havde vi bl.a. en aftale om en høring omkring almene boliger, men den blev stillet i bero pga. corona. Ligeledes er den årlige ø-tur udskudt til sensommeren.

Som sædvanlig er der god lydhørhed hos udvalgene uanset partifarve. Som oftest stilles vores spørgsmål videre til relevante ministre, og måske får vi nok af og til 'en sludder for en sladder', men så er der jo ikke andet end at blive ved - og det gør vi så.

Folketingets Økontakt-udvalg, der blev stiftet i 1986, har siden da haft forskellige navne, men altid eksisteret som et egentligt udvalg. Siden 2011 har Udvalget for Småøer været et udvalg under Udvalget for Landdistrikter og Øer med samme formandskab – men altså ikke i år.

Ved nedsættelse af Udvalget for Småøer, som Udvalget for Landdistrikter og Øer altså kan beslutte at nedsætte, var der en drøftelse af, om vores interesserer egentlig ikke lige så godt bliver varetaget af 'det store' udvalg, således at det ikke er nødvendigt med et egentlig små-ø-udvalg. Ofte er det de samme folketingsmedlemmer, der er til stede, og når vi tager på tur, er der folk med fra begge udvalg – så måske er det ok med ét udvalg. Men på den anden side – og her er jeg nok mest – er det rigtig vigtigt, at beboerne på de 27 øer har deres eget udvalg, hvor de kan henvende sig. Hvor medlemmerne ved, at det altså kun handler om de 27 små øer og vores problematikker, som er væsentligt forskellige fra Samsø, Læsø og Ærø,

der jo er egne kommuner. Men det sidste ord er sikkert ikke sagt i den sag. Vi er nødt til at have gjort vores stilling klar til næste folketingsvalg, hvor jeg er sikker på, at det igen bliver et emne, der kommer til debat.

Friluftsrådet og Det blå Netværk

Sammenslutningen af Danske Småøer er medlem af Friluftsrådet. Her sidder jeg bl.a. med i Det blå Netværk, som er et netværk for medlemmer af Friluftsrådet med særligt fokus på rekreative aktiviteter på havet.

Her drøfter vi bl.a. Danmarks første Havplan, som skal planlægge for aktiviteter til havs – bl.a. offshore-energiudvinding, skibsfart, fiskeri, akvakultur, havminedrift og miljøbeskyttelse frem imod 2030. Havplanen skal skabe større sikkerhed for maritime virksomheder, og der er tydeligvis især fokus på vækst. Planen udarbejdes af Søfartsstyrelsen og skal formentlig træde i kraft 2021.

Lige nu arbejdes der regionalt med havplanen, og i nogle områder – f.eks. det vestlige Kattegat – indbyder man Friluftsrådets medlemmer, herunder S sammenslutningen af Danske Småøer - til drøftelse af Havplanen og dens indvirken lokalt. Når vi modtager disse invitationer, sender vi den ud til de øer, der ligger i området, således at en øbo fra en af disse øer har mulighed for at deltage på Ø-sammenslutningens vegne.

Vær desuden opmærksom på, at når S sammenslutningen af Danske Småøer er medlem af Friluftsrådet, åbner det nogle muligheder for, at I som vores medlemmer kan søge tilskud fra deres puljer. Vi orienterer om disse puljer gennem sekretariatets nyhedsbrev.

ESIN – det europæiske småø-samarbejde

Årsmødet i den europæiske små-ø-organisation ESIN foregik i 2019 i Danmark – eller næsten i al fald. Det var på den svenske ø Hven midt mellem Sverige og Danmark. John Walsh fra den irske ø-organisation afløste Camille Dressler fra den skotske ø-organisation på posten som formand for ESIN.

I det forgangne år er arbejdet med at synliggøre de små øer i EU optimeret. Der er nedsat en række arbejdsgrupper, hvor Lise og jeg deltager i arbejdsgruppen om 'Policy'. Der har været afholdt rigtig mange 'Zoom'-møder, og tilsyneladende har det haft en effekt på arbejdet. Der arbejdes bl.a. på at skaffe midler til et sekretariat og forskellige projekter. Det er ikke helt let, skulle jeg hilse at sige. Udefra ser det ud som om, at EU helst giver penge til store konsortier, hvor rigtig mange midler bliver brugt til administration, og hvor det er så snørklet at søge, at man – hvis man er en lille organisation uden ret mange midler - næsten opgiver at søge. Men det er jo netop noget af det, vi må forsøge at påvirke. Jeg synes i al fald, at det seneste års arbejde tegner godt for ESINs fremtid.

Eksterne samarbejdspartnere

LAG Småøerne: En af vores vigtigste eksterne samarbejdspartnere er LAG Småøerne. Vi har som nævnt arbejdet sammen om vores bosætningsprojekt, vi holder et årligt fælles bestyrelsesseminar for at give vores bestyrelser nye kompetencer, ny viden og mulighed for at udveksle erfaringer. Vi tager på fælles ø-ture for at fortælle om vores foreninger, vi har inviteret LAG Småøerne med på vores ø-ture med Erhvervsstyrelsen, vi deles om en stand på Folkemødet, og i det daglige sparrer vi om dette og hint.

I den seneste tid har vi haft et tæt samarbejde omkring de forskellige corona-tiltag, og jeg er ikke i tvivl om, at dette samarbejde er til stor gavn for øboere og ø-virksomheder.

LAG Småøerne fordeler midler fra både Landdistriktsprogrammet og Hav- og Fiskeriudviklingsprogrammet (FLAG) til de 27 små øer. Det er midler, der gør en forskel og er med til at udvikle øerne.

Derfor har vi også i Ø-sammenslutningen prioriteret højt at arbejde for at sikre, at LAG også i den næste periode fra 2021 – 2027 bliver en del af det danske Landdistriktsprogram, og i særdeleshed at småøerne fortsat har deres egen LAG med egen koordinator.

Småøernes Færgeselskaber: Småøernes Færgeselskaber er 'barn' af Ø-sammenslutningen og derfor har Ø-sammenslutningens formand en fast plads i bestyrelsen. Foreningens medlemmer er overfartsledere og redere i småø-færgerne og genvejsfærger. Foreningens arbejdsområder er alt, hvad der vedrører færgerne, og de arbejder for, at vi på de små færger får regler, der er tilpasset de små ø-færger og ikke er underlagt forhold, som om vi sejler kæmpestore færger i internationalt farvand.

Der ud over har vi et meget fint samarbejde med foreningen om de forskellige politiske tiltag, der kommer omkring færger.

Færgesekretariatet: Færgesekretariatet er en sammenslutning af de 18 kommuner, som har færger til småøer. Sekretariatet har til huse på Ærø. Vi har et fint samarbejde med sekretariatet om bl.a. landevejsprincippet, brugerundersøgelser blandt øboere, og færgesekretariatet har også i 2019 deltaget i det fælles småø-telt på Folkemødet på Bornholm.

Landdistrikternes Fællesråd: Da Landdistrikternes Fællesråd overtog Ø-passet i februar 2018, dannedes 'Partnerskab for dansk Ø-turisme' for at styrke Ø-passet og Ø-turismen.

Sammenslutningen af Danske Småøer deltager i dette partnerskab sammen med en række andre organisationer (Danske Rederier, Færgesekretariatet, De Samvirkende Købmænd, Food Organisation of Denmark (FOOD) Dansk Erhverv og Landdistrikternes Fællesråd)

FOOD: Gennem vores Mål og Resultatplan blev vi af Erhvervsstyrelsen for et par år siden opfordret til at mødes med FOOD. FOOD er en non-profit organisation, der i 2010 startede som et samarbejde mellem private virksomheder og det offentlige Danmark. De arbejder for at gøre danskerne og omverdenen opmærksomme på den udvikling, der sker på madfronten i Danmark og Norden. Vores samarbejde med FOOD har betydet, at et af deres arbejdsområder 'Rejseholdet' er blevet tilbudt til Ø-spisesteder. En dygtig kok kommer ud og giver ny inspiration, kompetencer og viden ny viden til at udvikle virksomhed og menu og hjælper ejeren med at inddrage lokale råvarer og hæve kvaliteten af spiseoplevelsen hos gæsterne. De Ø-spisesteder, som har deltaget i dette projekt, har været ovenud begejstret for initiativet.

Derudover har Ø-fællesspisningsarrangementer haft mulighed for at få besøg af en Michelin-kok, der dels skulle undervise og inspirere madlavningsfolkene og dels sammen med dem forberede en fællesspisning.

Forenet Kredit: I 2019 er Forenet Kredit kommet med på listen over eksterne samarbejdspartnere.

Forenet Kredit står bag Årets Landsby, og nu altså også Årets Ø, hvor alle øer – såvel store som små – kan søge ind på at blive årets ø. Der er både markedsføring og gode penge at hente. Hvis man bliver nummer et, får man 50.000 kr. – og nr. to og tre får hver 25.000 kr.

I 2020 nomineredes Endelave, Strynø og Aarø som kandidater til Årets Ø. Desværre blev udvælgelseskomiteens besøg på de 3 øer ramt af corona, så det bliver først i efteråret, at Årets Ø endelig kan kåres.

Jeg glæder mig til at se jer alle til generalforsamling på Vissenbjerg Kro og håber, at vi får en god og debattrig generalforsamling – trods de lidt mærkelige omstændigheder.

På gensyn

Dorthe Winther

